

De invloed van het tonen van de spreker met een accent op het maken van morele beslissingen in realistische en onrealistische dilemma's

Merel Vermeer

S1037017

Bachelorwerkstuk Nederlandse Taal en Cultuur

Faculteit der Letteren, Radboud Universiteit, Nijmegen

Eerste beoordelaar: dr. S.M. Brouwer

Tweede beoordelaar: dr. S.L. Frank

Datum: 17-02-2023

Radboud Universiteit

Samenvatting

Recent onderzoek heeft het *Foreign Accent Effect* aangetoond (Foucart & Brouwer, 2021). Dit houdt in dat mensen meer utilitaristische beslissingen maken wanneer zij iemand in hun moedertaal horen spreken met een buitenlands accent dan zonder accent. Het doel van het huidige onderzoek is om te testen of het *Foreign Accent Effect* beïnvloed wordt door (1) het wel of niet tonen van de spreker en (2) gebruik te maken van realistische dilemma's. Dit zijn beide componenten die van invloed zijn op de psychologische afstand tussen spreker en luisteraar. Moedertaalsprekers van het Nederlands werden gepresenteerd met zowel realistische als onrealistische dilemma's uitgesproken door een moedertaalspreker van het Nederlands of een Turks-Nederlandse spreker met een Turkse accent. De sprekers werden via audiofragmenten of video's gepresenteerd. Na het beluisteren van elk dilemma moesten de participanten aangeven of zij wel (utilitaristisch) of niet (deontologisch) instemden met de voorgelegde actie. De resultaten lieten zien dat het *Foreign Accent Effect* niet afhankelijk was van het accent en de spreker. Er werd wel een significant effect gevonden voor het type dilemma; meer utilitaristische beslissingen werden gemaakt voor realistische dilemma's dan voor onrealistische dilemma's. Het onderzoek kende echter enkele algemene limitaties, zoals de kleine steekproefomvang en de onevenredige verdeling van participanten tussen de audio- en videoconditie.

Introductie

De samenleving waarin wij leven is uitgegroeid tot een multiculturele samenleving, waarin iemand vaak meerdere talen spreekt. Volgens Grosjean (2010) is de helft van de wereldwijde bevolking tweetalig. In Europa blijkt uit een onderzoek van de Europese Commissie (2006) dat 56% van de inwoners uit 25 Europese landen een tweede taal spreekt, onder wie ongeveer vijf miljoen mensen zijn die het Nederlands als tweede taal spreken (Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2017). De kans is dus aanwezig dat men in het dagelijks leven een conversatie voert met een niet-moedertaalspreker van het Nederlands, die spreekt met een accent. Vorig onderzoek heeft aangetoond dat mensen andere morele beslissingen nemen wanneer ze iemand met een accent dan zonder accent horen spreken (Foucart & Brouwer, 2021). Dit fenomeen staat ook wel bekend als het *Foreign Accent Effect*. Dit effect is aangetoond met het welbekende, onrealistische *Footbridge* dilemma (Foot, 1978; Thompson, 1985), waarbij men voor de keuze wordt gesteld om het leven van één individu op te offeren door diegene van een brug voor een rijdende trein te duwen, maar door deze handeling wel de

levens van een groep personen redt. Wanneer het dilemma wordt aangeboden in de moedertaal met een buitenlands accent blijkt dat men vaker kiest om het leven van een persoon op te offeren dan wanneer het wordt aangeboden zonder accent. Echter, men kan zich afvragen in hoeverre het dilemma de werkelijkheid weerspiegelt. Onrealistische dilemma's worden namelijk gekarakteriseerd als "*highly artificial*" (Sauer, 2018, p. 69) en "*so impoverished as to be downright cartoonish*" (Wood, 2011, p.69). Daarnaast werden de dilemma's in dat onderzoek enkel auditief aangeboden waardoor het onduidelijk is welk effect het zien van de spreker met en zonder accent heeft op het maken van een morele beslissing. Het doel van het huidige onderzoek is om te onderzoeken (1) in hoeverre het *Foreign Accent Effect* aanwezig is bij het tonen van de spreker met of zonder accent, en (2) in hoeverre het *Foreign Accent Effect* aanwezig is bij realistische dilemma's.

In de literatuur worden drie mechanismes beschreven die een eventuele verklaring voor het *Foreign Accent Effect* kunnen zijn: vermindering van emotie (bijv. Hatzidaki, Baus & Costa, 2015), een toename van cognitieve belasting (bijv. Dragojevic, Giles, Beck & Tatum, 2017; Foucart & Hartsuiker, 2021), en/of een toename in psychologische afstand (bijv. Foucart, Costa, Morís-Fernández, Hartsuiker, 2020; Lev-Ari & Keysar, 2010). Het derde mechanisme, de psychologische afstand, zal centraal staan en worden getoetst in dit onderzoek. Dit betekent echter niet dat emotie en cognitieve belasting uitgesloten kunnen worden als mogelijke verklaringen. Het creëren van psychologische afstand wordt gedaan op twee manieren: (1) door het wel of niet tonen van de spreker, en (2) het aanbieden van zowel realistische als onrealistische morele dilemma's.

Dual Process Theory

De meest prominente theorie over morele besluitvorming is de *Dual-Process Theory* (bijv. Greene, Sommerville, Nystrom, Darley & Cohen, 2001; Kahneman, 2003). Deze theorie gaat er vanuit dat gedurende morele besluitvorming twee processen actief zijn, namelijk emotionele (Type 1) en rationele processen (Type 2; Kahneman, 2003; Stanovich & West, 2000). Type 1 verwerking is snel, automatisch, moeiteloos, en emotioneel geladen. Dit proces wordt gestuurd door gewoonte en is daardoor moeilijk te beheersen of te wijzigen. Keuzes die worden aangestuurd door automatische, emotionele reacties worden deontologisch benoemd. Daarnaast is type 2 verwerking langzamer, inspannend en bewust of opzettelijk gecontroleerd. Dit proces is redelijk flexibel en kan eventueel door regels worden gestuurd. Keuzes die worden aangestuurd door gecontroleerde cognitieve processen worden als utilitaristisch

getypeerd. Constructies die worden aangesproken door type 1 zijn vaak persoonlijk, terwijl het proces in type 2 problemen depersonaliseert.

In het geval van het veelgebruikte *Footbridge* dilemma (Foot, 1978; Thompson, 1985) rijdt een snel rijdende trein recht op een groep personen af, die door de trein zouden worden overreden als er geen actie wordt ondernomen. De enige manier om deze groep mensen te redden, is door iemand anders te doden door diegene van een brug te duwen, waardoor deze persoon voor de rijdende trein terechtkomt. Om de levens van de grotere groep mensen te redden, dient de deontologische norm overschreden te worden. De deontologische norm gaat ervan uit dat er wordt gehandeld volgens de universele normen (bijv., het niet doden van anderen), zelfs als de gevolgen van de actie het lijden van meerdere personen met zich mee brengt (bijv., Kant, 1785/1998). In deze plichtsethiek wordt het standpunt gehanteerd dat iets wat slecht is, altijd slecht blijft, ongeacht de bijkomende consequenties. Deze norm verbiedt het dus om de persoon van de brug te duwen en hierdoor een individu te doden, zelfs als hierdoor meerdere mensen zullen sterven. Hier tegenover staat het utilitarisme, waarin het handelen naar een optimaal algemeen resultaat, die het welzijn en het geluk van alle mensen onderschrijft, centraal staat. Binnen deze visie wordt er niet gekeken naar en geen oordeel geleverd over de aard van de actie (bijv., Mill, 1861/1998). Binnen het utilitarisme past het idee om de persoon te doden en de grote groep mensen te redden.

Kortom, keuzes die worden aangestuurd door gecontroleerde cognitieve processen worden als utilitaristisch getypeerd en keuzes die worden aangestuurd door automatische, emotionele reacties worden als deontologisch getypeerd. Volgens de *Dual-Process Theory* spelen beide processen een rol bij morele besluitvorming.

Het effect van een vreemd accent op morele besluitvorming

Voorgaand onderzoek heeft aangetoond dat het accent van een spreker invloed heeft op morele besluitvorming. Foucart en Brouwer (2021) hebben aangetoond dat er sprake is van het zogenoemde *Foreign Accent Effect*. Dit effect houdt in dat mensen meer utilitaristische beslissingen maken wanneer zij een spreker met een buitenlands accent een dilemma horen vertellen dan wanneer zij een moedertaalspreker zonder accent horen. Aan zowel Spaanse (Experiment 1) als Nederlandse (Experiment 2) participanten werden de welbekende onrealistische *Trolley* en *Footbridge* dilemma's (Foot, 1978; Thompson, 1985) auditief gepresenteerd. Het *Trolley* dilemma wordt als onpersoonlijk en het *Footbridge* dilemma als persoonlijk getypeerd, omdat in het *Trolley* dilemma de persoon die de handeling uitvoert

geen lichamelijk contact maakt met het individu die wordt opgeofferd, terwijl in het *Footbridge* dilemma er wel lichamelijk contact is met het individu (bijv. Greene, Morelli, Lowenberg, Nystrom & Cohen, 2008). De dilemma's werden door verschillende sprekers met verscheidene accenten ingesproken. Er werd gekozen voor een variëteit aan accenten, aangezien de sociale categorisatie die opgeroepen wordt door een buitenlands accent en de begrijpelijkheid van het accent kan variëren tussen sprekers. Aan de Spaanse participanten werden het Brits-Engels en het Kameroens gepresenteerd, terwijl de Nederlandse participanten het Brits-Engels, Turks en Frans aangeboden kregen. Allereerst werd er verwacht dat participanten eerder één individu zouden vermoorden om vijf mensen te redden, wanneer het dilemma werd uitgesproken met een buitenlands accent. Daarnaast verwachtte de onderzoekers dat het effect groter zou zijn voor het *Footbridge* dilemma, aangezien deze meer emotie zou opwekken dan het *Trolley* dilemma (zie ook Greene et al., 2001).

Uit de resultaten bleek dat zowel moedertaalsprekers van het Spaans als moedertaalsprekers van het Nederlands meer utilitaristische beslissingen maakten bij het horen van een dilemma uitgesproken door een spreker met een buitenlands accent. Aangezien het effect bij zowel de Spaanse als Nederlandse moedertaalsprekers werd gevonden, wordt de suggestie gewekt dat het effect niet taal- of cultuurafhankelijk is. Het *Foreign Accent Effect* werd echter niet bij elk accent gevonden dat werd gebruikt in de experimenten. Zo werd voor de Nederlandse participanten voor het Frans wel een effect gevonden, maar voor het Turks niet, terwijl dit wel werd verwacht naar aanleiding van een grotere afstand tussen de sociale groep van de moedertaalspreker en de buitenlandse spreker met accent. Vorig onderzoek heeft namelijk laten zien dat Nederlanders liever omgaan met Noord-Europeanen zoals Fransen dan met Zuid-Europese migranten zoals Italianen (Jongenburger, 2002). Beide groepen hebben de voorkeur boven ex-koloniale groepen zoals Surinamers. Tot slot staan mensen met een Midden-Oosterse afkomst zoals Turken onderaan deze hiërarchie.

Om te onderbouwen dat er voor sommige accenten geen effect optrad, gaven de auteurs verschillende verklaringen. De eerste verklaring richt zich op cognitieve belasting. Uit post hoc analyses bleek namelijk dat de begrijpelijkheid van het accent invloed uitoefent op morele besluitvorming; een verminderde begrijpelijkheid van het accent leverde minder utilitaristische keuzes op. Dit sluit aan bij vorig onderzoek dat heeft aangetoond dat spraak van een buitenlandse spreker vaak moeilijker te begrijpen en te verwerken is dan van een spreker uit de moedertaal van de luisteraar (Cristia, Seidl, Vaughn, Schmale, Bradlow, & Floccia, 2012; Lev-Ari & Keysar, 2010). Hoe sterker het accent van een spreker is, hoe groter de invloed op de verstaanbaarheid van spraak (bijv., Dragojevic et al., 2017).

De tweede verklaring voor de bevinding dat er geen *Foreign Accent Effect* optrad voor alle accenten, was de sociale categorisatie van de spreker. De luisteraar gebruikt de manier van spreken om de identiteit van de spreker te bepalen (Montoya & Briggs, 2011). Het accent is een indexicale eigenschap van spraak waarmee de identiteit van de spreker kan worden onthuld. Hierdoor kan de spreker worden gecategoriseerd als lid van een andere sociale groep (*out-group*; Lev-Ari & Keysar, 2010). Dit zorgt voor een eventuele toename in psychologische afstand en het aanwakkeren van stereotypen, die positief of negatief kunnen zijn. Een bijkomend gevolg is dat een buitenlands accent invloed kan uitoefenen op de manier waarop spraak door de luisteraar wordt verwerkt (Foucart & Hartsuiker, 2021) en het oordeel dat over een spreker wordt geveld (Dragojevic et al., 2017; Foucart et al., 2020; Giles & Watson, 2013). De destructieve invloed op de verstaanbaarheid van spraak met accent, zorgt namelijk voor een negatieve houding ten opzichte van een bepaald accent en de sprekers. Sprekers met een sterk accent worden sneller gezien als het stereotype individu van een sociale groep, waardoor de luisteraar de negatieve karaktereigenschappen, die passend zijn bij deze groep, koppelt aan de spreker. Zo worden niet-moedertaalsprekers met accent vaker beoordeeld als minder geloofwaardig en minder betrouwbaar (Dragojevic & Giles, 2016; Foucart, Santamaría-García & Hartsuiker, 2019; Lev-Ari & Keysar, 2010). Dit vergroot de psychologische afstand tussen de spreker en de luisteraar. Trope en Liberman (2010) vullen hierbij aan dat een grotere psychologische afstand ervoor kan zorgen dat situaties abstracter worden geïnterpreteerd, wat voor meer utilitaristische beslissingen zorgt.

Concluderend, eerdere literatuur heeft een *Foreign Accent Effect* aangetoond, wat inhoudt dat mensen andere beslissingen maken wanneer zij een spreker met een buitenlands accent een dilemma horen vertellen. Hierbij speelt een toename van psychologische afstand een rol op de verwerking van spraak met een (buitenlands) accent en de beoordeling van de spreker. Het huidige onderzoek richt zich op de mate van psychologische afstand en in hoeverre het wel of niet tonen van de spreker en het aanbieden van realistische dilemma's invloed hebben op dit mechanisme.

Het effect van het tonen van de spreker

Het horen van een accent is een manier om te beoordelen of een spreker behoort tot dezelfde (*in-group*) of een andere sociale groep (*out-group*) als de luisteraar. De identiteit van de spreker wordt echter niet alleen onthuld door het accent, maar de categorisatie van de spreker begint al voordat diegene begint met spreken, namelijk door het zien van bijvoorbeeld de

huidskleur, de leeftijd, het geslacht of de etniciteit van een persoon (Mai & Hoffman, 2014).

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat beoordelingen over hoe sterk het accent van de spreker is, werd beïnvloed door het tonen van een gezicht van een Amerikaans-Engels en Koreaanse spreker (Yi, Phelps, Smiljanic & Chandrasekaran, 2013). In deze studie luisterden moedertaalsprekers van het Amerikaans-Engels naar zinnen die werden geproduceerd door zowel moedertaalsprekers van het Engels als van het Koreaans. Aan de participanten werden audiofragmenten of video's van de sprekers aangeboden. Aan hen werd gevraagd om te beoordelen hoe sterk het (buitenlandse) accent klonk en in hoeverre dit overeenkwam met spraak uit hun moedertaal. Visuele kenmerken van een spreker, zoals waar te nemen in de video's, gaven informatie over het uiterlijk van de spreker. Deze informatie kan de migratieachtergrond van de spreker versterken, waardoor een grotere afstand ontstaat tussen luisteraar en spreker. Uit de resultaten bleek dat Koreaanse sprekers werden beoordeeld met een sterker buitenlands accent wanneer er video's werden aangeboden dan audiofragmenten. Als de spreker een buitenlands uiterlijk had, hadden de participanten meer moeite met het verwerken van de spraak. Daarnaast werden de Engelse sprekers beoordeeld met een zwakker accent als er video's werden aangeboden van deze sprekers dan na audiofragmenten. Visuele informatie van de spreker beïnvloedt dus de verwerking van spraak.

In een latere studie toonden Zheng en Samuel (2017) geen effect aan van het tonen van de spreker via video op beoordelingen over hoe sterk het accent van een spreker was. Zij toonden wel aan dat beoordelingen over de sterkte van het accent van een spreker werd beïnvloed door het tonen van een afbeelding van de spreker. In het onderzoek luisterden participanten met een Amerikaanse nationaliteit naar Engelse woorden geproduceerd door een moedertaalspreker van het Amerikaans-Engels en een moedertaalspreker van het Mandarijn met een sterk Chinees accent, terwijl ze afbeeldingen van de spreker zagen. Aan de participanten werd gevraagd om te bepalen of de spraak overeenkwam met hun moedertaal en hoe sterk het buitenlandse accent klonk, waarmee de woorden werden uitgesproken. De resultaten lieten zien dat spraak werd beoordeeld met een sterker accent wanneer een afbeelding met een Aziatisch gezicht werd gepresenteerd dan wanneer dezelfde spraak werd gepresenteerd met een Europees gezicht. Het gevonden resultaat komt overeen met het resultaat uit een eerdere studie van Rubin (1992), waaruit bleek dat het accent als sterker en meer buitenlands werd beoordeeld wanneer Noord-Amerikaanse participanten het gezicht met het Aziatisch uiterlijk zagen. Uit deze resultaten blijkt dat individuen stereotype accentverschillen, verschillen die in werkelijkheid niet bestonden, toeschrijven aan de spraak na het zien van een afbeelding van de spreker. Taalverwerking kan dus worden beïnvloed

door de verwachting die een luisteraar heeft van de manier van spreken van hun (buitenlandse) gesprekspartner zonder dat de spreker één enkel woord hoeft te zeggen (zie ook Fairchild & Papafragou, 2018; Foucart et al., 2019; Fairchild, Mathis, & Papafragou, 2020).

Concluderend, eerdere studies toonden aan dat de etniciteit van de spreker getoond via video's of afbeeldingen invloed had op hoe men het accent van de spreker beoordeeld. Daarbij is de rol van de buitenlandse identiteit van een spreker op de taalverwerking niet enkel gebaseerd op indexicale of akoestische kenmerken, maar ook de verwachting die men van de spreker heeft, kan meespelen. Het huidige onderzoek bekijkt verder of het tonen van de spreker invloed uitoefent op de psychologische afstand bij morele besluitvorming.

Realistische en onrealistische dilemma's

De morele dilemma's uit voorgaande onderzoeken naar morele besluitvorming worden regelmatig bekritiseerd (bijv., Bauman, McGraw, Bartels & Warren, 2014; Hofmann, Wisneski, Breandt & Skitka, 2014). De sterke mate van abstractheid die deze dilemma's bevat, zorgt voor weinig realiteit (Körner & Deutsch, 2022). Dit lage realisme is problematisch, omdat de beschreven wereld in de dilemma's niet te vergelijken is met de 'echte' wereld. Het gevolg hiervan is dat de keuzes die worden genomen op basis van deze 'rolley-type' dilemma's niet generaliseerbaar zijn naar morele situaties uit het 'echte' leven (bijv. Davis, 2012).

In de literatuur worden drie criteria benoemd waaraan een situatie moet voldoen om als onrealistisch beoordeeld te worden: de situatie moet onwaarschijnlijk zijn, de situatie moet ongebruikelijk zijn voor de meeste mensen en een beschreven situatie mag niet gebaseerd zijn op feiten (Hall, 2003). De beschreven situaties in de 'rolley-type' dilemma's zijn vaak hypothetisch, niet gebaseerd op feiten van waargebeurde gebeurtenissen en niet waarschijnlijk ten opzichte van de gebeurtenissen die plaatsvinden in het 'echte' leven. Men krijgt in de 'echte' wereld niet snel te maken met een situatie, waarin leven of dood als gevolg van een beslissing direct tegenover elkaar staan. Hierbij geldt dat hoe minder waarschijnlijk de beschreven informatie is, hoe minder realistisch dit wordt beoordeeld (Körner, Joffe & Deutsch, 2019). Körner et al. (2019) hebben een effect gevonden van de mate van (on)waarschijnlijkheid op beslissingen die worden genomen bij een voorgesteld dilemma. Zij hebben aangetoond dat een hoge waarschijnlijkheid meer utilitaristische beslissingen uitlokt. Aangezien waarschijnlijkheid als een centraal aspect van realisme wordt gezien, wijst dit erop

dat lezers worden beïnvloed door de lage realiteit in de ‘trolley-type’ dilemma’s. Een morele beslissing kan dus verschillend zijn afhankelijk van de mate van realiteit.

Als reactie op deze kritiek hebben Körner en Deutsch (2022) nieuwe dilemma’s gepresenteerd, die gebaseerd zijn op realistische gebeurtenissen. Deze realistische dilemma’s bevatten gedetailleerde beschrijvingen van specifieke situaties waar beslissingen moeten worden genomen tussen twee gelijkwaardige opties; of in overeenstemming met deontologie of in overeenstemming met utilitarisme. Daarnaast worden de beschreven situaties getypeerd door een aantal nieuwe kenmerken: meer variëteit (bijvoorbeeld, er werden niet enkel noodsituaties beschreven), geen verschil tussen het wel of niet uitvoeren van een actie passend bij een specifieke keus (utilitaristisch of deontologisch), en een toename in realisme, wat de betrokkenheid van de lezers zou vergroten (Busselle & Bilandzic, 2008). Een hoge betrokkenheid van de lezer bij een dilemma wordt gezien als een voorwaarde voor de geldigheid van de morele beslissing (bijv., Bauman et al., 2014).

In de studie vergelijken Körner en Deutsch (2022) realistische dilemma’s met de onrealistische ‘trolley-type’ dilemma’s. Er werd aangetoond dat realistische dilemma’s als minder absurd, meer realistisch en waarschijnlijker werden beoordeeld. Daarnaast was er een grotere betrokkenheid van de participanten bij de realistische dilemma’s ten opzichte van de ‘trolley-type’ dilemma’s. De auteurs concludeerden dat hoe hoger het waargenomen realisme was van een dilemma, hoe meer participanten bereid waren om de voorgestelde actie te onderschrijven. Dit komt overeen met de bevindingen van Körner et al. (2019), die aangaven dat een hoge waarschijnlijkheid voor meer utilitaristische beslissingen zorgden.

Kortom, de aspecten die gekoppeld worden aan realisme; waarschijnlijkheid, absurdheid en de overeenkomst met ‘echte’ gebeurtenissen, beïnvloeden het maken van een morele keuze. Een grotere mate aan realiteit zorgt voor meer utilitaristische oordelen. Echter, Körner en Deutsch (2022) hebben in hun onderzoek niet gekeken naar de invloed van sprekers met accent op het maken van een morele beslissing. De vraag is nog onbeantwoord of het *Foreign Accent Effect* ook gevonden kan worden bij realistische dilemma’s.

Huidige studie

De huidige studie heeft twee verschillende doelen. Het eerste doel is om te onderzoeken in hoeverre het wel of niet tonen van een spreker met en zonder accent invloed heeft op morele besluitvorming. Hierbij wordt de rol van psychologische afstand via sociale categorisatie (*in-group* versus *out-group*) en/of stereotype getest (bijv. Hayakawa, Costa, Foucart & Keysar,

2016; Lev-ari & Keysar, 2010). Het tweede doel is om te testen in hoeverre het *Foreign Accent Effect* niet alleen voor onrealistische dilemma's, maar ook voor realistische dilemma's gevonden kan worden.

Om deze twee doelen te testen, worden moedertaalsprekers van het Nederlands geïntroduceerd aan twee verschillende sprekers door middel van een korte biografie. Vervolgens worden er verschillende morele dilemma's voorgelegd door middel van een audiofragment of een video waarin de spreker te zien is. De spreker is van Nederlandse afkomst en heeft dus geen accent of de spreker is van Turkse afkomst en spreekt het Nederlands dus met een buitenlands accent. Dit zorgt er eventueel voor dat het beeld van de sprekers voldoet aan het stereotype beeld, waardoor er mogelijk sprake is van een toename van psychologische afstand. Hierdoor kan de luisteraar de spreker makkelijker categoriseren als deelnemer van een andere sociale groep (*out-group*; Lev-Ari & Keysar, 2010).

Er zijn een aantal verwachtingen. Ten eerste wordt er een *Foreign Accent Effect* verwacht: meer utilitaristische beslissingen worden gemaakt bij het horen van een spreker met een buitenlands accent dan bij het horen van een moedertaalspreker (Foucart & Brouwer, 2021). Ten tweede wordt er verwacht dat het *Foreign Accent Effect* groter is als de spreker wordt getoond (video) dan als de spreker niet wordt getoond (audio). Er wordt dus verwacht dat er meer utilitaristische keuzes worden gemaakt in de conditie waar video's worden getoond (bijv. Yi et al., 2013). Tot slot wordt er verwacht dat het *Foreign Accent Effect* groter is als er realistische dilemma's worden aangeboden ten opzichte van onrealistische dilemma's. Hoe hoger de waargenomen werkelijkheid van het dilemma, hoe vaker de participanten bereid zullen zijn om met de gesuggereerde actie in te stemmen. De hoge waarschijnlijkheid van de gepresenteerde actie in een realistisch dilemma zal leiden tot het nemen van een utilitaristische beslissing (bijv. Körner et al., 2019; Körner & Deutsch, 2022); hoe waarschijnlijker het dilemma is, hoe meer utilitaristische keuzes worden gemaakt.

Methode

Participanten

In totaal hebben 93 moedertaalsprekers van het Nederlands deelgenomen aan dit experiment. 45 participanten zijn verwijderd, omdat zij het experiment niet volledig hadden afgerond (N = 30), de studie niet op een laptop/computer maakten (N = 7), zichtproblemen hadden (N = 3), Nederlands niet als moedertaal hadden (N = 2), niet in een rustige ruimte waren (N = 1), aangaven dat zij de sprekers eerder hadden gezien in de videoconditie (N = 1), of op dit

moment niet in Nederland woonachtig waren ($N = 1$). Van de overgebleven 48 participanten waren 20 mannen en 28 vrouwen. De leeftijd van de participanten varieerde tussen de 18 en 43 jaar oud (gemiddelde leeftijd = 23,6 jaar). Verder was de hoogst genoten opleiding van de participanten het vwo ($N = 22$), de universiteit ($N = 18$), het hbo ($N = 4$), de havo ($N = 2$) en het mbo ($N = 2$). Deelname aan de studie was geheel vrijwillig en de participanten hebben hiervoor toestemming verleend. De experimentele opzet was goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (referentienummer EAC 2018-9380).

Materialen

Sprekers. Aan de participanten werden twee verschillende vrouwelijke sprekers gepresenteerd; een moedertaalspreker van het Nederlands en een spreker met een Turks accent uit Turkije. De moedertaalspreker van het Nederlands (50 jaar oud) is geboren in Nederland en is hier nog steeds woonachtig. Zij is vanaf de geboorte blootgesteld aan de Nederlandse taal en heeft de taal geleerd via immersie. Daarnaast schat zij haar Nederlandse taalvaardigheid in als ‘moedertaal’ voor de vier vaardigheden: spreken, schrijven, lezen en begrip. Dit werd gemeten op een vijfpunt Likertschaal (1 = geen kennis, 2 = beginner, 3 = gemiddeld, 4 = gevorderd, 5 = moedertaal). De Turkse spreker (45 jaar oud) is geboren in Turkije, en heeft vanaf de leeftijd van 22 jaar de Nederlandse taal geleerd. Vanaf dit moment was zij ook woonachtig in Nederland en zij heeft de Nederlandse taal geleerd via zowel formele instructie als immersie. Op de vijfpunt Likertschaal, schat zij haar Nederlandse taalvaardigheid in als ‘gemiddeld’ voor de vier vaardigheden: spreken, schrijven, lezen en begrip.

De sprekers werden aan de participanten voorgesteld door middel van een biografie in de conditie met de audiofragmenten. In de conditie waarin de video's werden gepresenteerd, werden de sprekers voorgesteld door middel van een biografie in combinatie met een foto, zie figuur 1 (zie ook Bazzi, Brouwer & Foucart, 2022; Fairchild & Papafragou, 2018; Fairchild et al., 2020). Iedere spreker had hetzelfde geslacht, waardoor dit een constante factor was tussen de verschillende condities. Er waren negen verschillende biografieën per spreker aanwezig. In deze biografieën wisselden de banen en hobby's van de sprekers om variatie te creëren binnen de taak. Op deze manier kan een effect als gevolg van een specifieke baan of hobby worden uitgesloten.

Hoi, Ik ben Lieke. Ik ben geboren in **Utrecht** en ben daar de rest van mijn leven blijven wonen. Mijn vrienden en collega's plagen mij met dat ik een **sterk accent** heb. Toen ik klaar was met mijn opleiding ben ik gaan werken als *docent/journalist/psycholoog*. Ik ervaar veel plezier in mijn beroep. In mijn vrije tijd *ga ik graag fotograferen/ lees ik graag een boek/ ga ik graag naar de sportschool*.

Hoi, ik ben Meryem. Ik ben geboren in **Turkije** en ben een aantal jaar geleden naar Utrecht verhuisd. Mijn vrienden en collega's plagen mij met dat ik een **sterk Turks accent** heb. Toen ik klaar was met mijn opleiding ben ik gaan werken als *docent/journalist/psycholoog*. Ik ervaar veel plezier in mijn beroep. In mijn vrije tijd *ga ik graag fotograferen/ lees ik graag een boek/ ga ik graag naar de sportschool*.

Figuur 1. Foto's en sprekerbiografieën van zowel de Nederlandse als Turkse spreker in dit experiment¹.

Morele dilemma's. Er werd gebruik gemaakt van zowel onrealistische als realistische dilemma's. In totaal werden 12 dilemma's aangeboden. De zes onrealistische dilemma's waren *Footbridge*, *Vaccine Test*, *The terrorist dilemma*, *Modified Lifeboat*, *Vitamins* en *Submarine* (aangepast van Greene et al., 2008; Königs et al., 2007, zie bijlage 1). Elk onrealistisch dilemma werd gecategoriseerd als een persoonlijk, hoog-conflict moreel scenario. De zes realistische dilemma's, waarin specifieke details over een situatie werden beschreven, waren: *Rope ladder*, *Immunization*, *Coma*, *Stillbirths*, *Tyrannicide* en *Septuplets* (aangepast van Körner & Deutsch, 2022, zie bijlage 2). Om tot de selectie van deze zes realistische dilemma's te komen, moest er worden voldaan aan vijf criteria. Ten eerste moesten de dilemma's zich karakteriseren als een persoonlijk dilemma; dit houdt in dat een persoon zelf de handeling dient uit te voeren. Verder moest de waarschijnlijkheid dat dit dilemma bestaat groter zijn dan 3,5 en de utilitaristische beoordeling kleiner zijn dan 5,0, zoals vastgesteld in Körner en Deutsch (2022, tabel 4, p. 9). Daarnaast moest de verhouding van het aantal personen dat werd vermoord in het dilemma ongeveer overeenkomen met de verhoudingen uit de zes onrealistische dilemma's en tot slot mocht er geen overlap zijn met het verhaal van de onrealistische dilemma's. De 12 dilemma's zijn vertaald naar het Nederlands door een tweetalige Nederlands-Engels spreker en vervolgens gecontroleerd door een tweede Nederlands-Engels spreker met CPE-niveau. Ieder dilemma werd gecombineerd met één van de twee sprekers, Nederlands of Turks. Dit werd gerandomiseerd.

De participanten moesten een ‘ja/nee’ keuze maken om antwoord te geven op de voorgestelde actie uit het morele dilemma. Wanneer de participanten ‘ja’ antwoordden, was het een utilitaristische beslissing, terwijl ‘nee’ een deontologische beslissing was. Bovendien werd de plaats van ‘ja’ en ‘nee’ op het scherm gecounterbalanced. De participanten kregen consequent ‘ja’ aan de linker- of de rechterkant van hun scherm gepresenteerd. Dit werd gedaan om te voorkomen dat de plaats van presentatie van de antwoordopties invloed had op de uiteindelijke antwoorden van de participant.

Opnames. De sprekers kregen de instructie om voor een witte muur op een stoel te zitten om vervolgens de dilemma’s te lezen vanaf een laptop, die werd geplaatst achter een Canon EOS R10 camera. De afstand vanaf de spreker tot de camera was 85 centimeter en vanaf de spreker tot de laptop was 1 meter. Aan de sprekers werd gevraagd om recht in de camera te kijken en de morele dilemma’s op een rustige en duidelijke manier voor te lezen met een neutrale gezichtsuitdrukking. Ook werd aan de sprekers gevraagd om een moreel dilemma opnieuw op te nemen wanneer deze niet goed was (bijv. achtergrondgeluid, versprekingen of niet in de camera kijken). Achteraf werd gebruik gemaakt van Adobe Premiere Pro[®] video editing software. Ten eerste om de achtergrondruis te minimaliseren via de functie ‘*Denoise*’ en ‘*Reduce Rumble*’. Daarbij werd gebruik gemaakt van ‘*Audio Gain*’ en ‘*Normalize All Peaks to: -6dB*’. En voor ieder dilemma werd het audiolevel vastgesteld op 4.0 dB. Vervolgens is ingezoomd op het hoofd van de Turkse spreker, vanwege de lengte van deze spreker, zodat deze met dezelfde verhouding in beeld kwam als de overige spreker. Dit is gedaan via ‘*Scale = 132,0*’ met een positie van ‘*1074,0; 493,0*’. Ook is er in iedere video gebruik gemaakt van de functie ‘*Dissolve*’ met ‘*Dip to black*’ om een overgang te creëren tussen de situatie en de vraag die werd gesteld. Op deze manier keek de spreker recht in de camera bij het stellen van de morele vraag. Daarnaast is er gebruik gemaakt van het format ‘.wav’ om het audiofragment van de video los te koppelen, zodat de audiofragmenten werden opgeslagen als afzonderlijke ‘.wav’ bestanden. De uiteindelijke versies hadden 1920x1080 pixels per frame met 48 kHz frequentie en 25 fps. In totaal waren er 24 video’s opgenomen; 12 morele dilemma’s per spreker.

Vragenlijst sociale categorisatie. De participanten kregen een vragenlijst voorgelegd over de sociale categorisatie van individuen met verschillende nationaliteiten in de samenleving. Aan de participanten werd bevraagd om de Nederlandse en Turkse nationaliteiten te beoordelen, zoals er vanuit hun samenleving tegen deze etniciteiten werd aangekeken (bijv. “Hoe irritant zijn Nederlanders/Turken?”, zie bijlage 3). In totaal kregen de participanten

achttien eigenschappen, gebaseerd op eerdere literatuur, aangeboden behorend tot drie categorieën: affect (bijv. irritant/ vervelend/ blij/ interessant), status (bijv. intelligent/ zelfverzekerd/ competent/ succesvol) en solidariteit (bijv. vriendelijk/ eerlijk/ sociaal/ betrouwbaar) (Dragojevic & Giles, 2016; Foucart et al., 2020; Foucart & Hartsuiker, 2021). De participanten moesten antwoord geven op een zevenpunt Likertschaal (1 = helemaal niet, 7 = uitermate). De eigenschappen en de volgorde waarin deze aan de participanten werden aangeboden, werd gerandomiseerd.

Pre-test

De pre-test werd afgenomen met als doel om de accentsterkte en verstaanbaarheid van het Nederlands en twee buitenlandse accenten te toetsen. Er is gekozen voor het Turks en het Surinaams, omdat deze accenten onderaan in de hiërarchie staan van nationaliteiten met wie Nederlanders het liefste omgaan (Jongenburger, 2002). Bovendien werd in de pre-test getoetst wat de subjectieve indruk ten opzichte van deze drie nationaliteiten was, zoals er vanuit de samenleving tegen deze verschillende etniciteiten wordt aangekeken, om te testen welk accent als meest negatief beoordeeld wordt. Gebaseerd op de resultaten van de pre-test zal er een accent gebruikt worden in het experiment.

Participanten. In totaal werd er data verzameld van 15 moedertaalsprekers van het Nederlands. Drie participanten zijn verwijderd, omdat zij de studie niet op een laptop of tablet konden maken (N = 2) of omdat zij de studie niet volledig hadden afgerond (N = 1). Van de participanten die overbleven, waren vier mannen en acht vrouwen. De leeftijd van de participanten varieerde tussen de 20 en 25 jaar oud (gemiddelde leeftijd 21,6 jaar). Verder was de hoogst genoten opleiding van de participanten het vwo (N = 8), de universiteit (N = 3) en het mbo (N = 1). Deelname aan de pre-test was geheel vrijwillig, daarbij hebben de participanten toestemming gegeven voor hun deelname.

Materiaal en Procedure. Aan de participanten werden drie sprekers gepresenteerd; een moedertaalspreker van het Nederlands, een spreker met het Surinaamse accent uit Suriname en een spreker met het Turkse accent uit Turkije. Deze sprekers hebben ieder twaalf zinnen opgenomen (zie bijlage 4). Dezelfde spreker van het Nederlands als het Turks werd gebruikt als in het experiment. De Surinaamse spreker (50 jaar oud) was geboren in Suriname en heeft vanaf de leeftijd van vijf jaar de Nederlandse taal geleerd door middel van zowel formele instructie als immersie. Sinds 30 jaar is zij ook woonachtig in Nederland. Zelf schat zij haar Nederlandse taalvaardigheid in als ‘gevorderd’ voor de vier vaardigheden: spreken, schrijven,

lezen en begrip. Dit werd gemeten op een vijfpunt Likertschaal, zoals eerder is beschreven.

De opname van de zinnen verliep hetzelfde als bij de opnames van het experiment. Ook werden dezelfde instellingen van Adobe Premiere Pro[®] video editing software gebruikt. Verder werd er ingezoomd op het hoofd van de Surinaamse spreker, vanwege de lengte van deze spreker. Dit is gedaan via 'Scale = 120,0' met een positie van '960,0; 432,0'.

De zinnen werden online aangeboden aan de participanten via Qualtrics (Qualtrics, Provo, UT). Allereerst werd aan iedere participant enkele vragen gesteld over zijn/haar demografische- en taalachtergrond (bijv. leeftijd, moedertaal, opleidingsniveau, gehoorproblemen en visuele problemen). Vervolgens kregen zij een instructie dat zij verschillende video's gingen bekijken, waarna zij enkele vragen zouden beantwoorden. Iedere participant werd willekeurig ingedeeld in één van de drie lijsten, waarin zij in totaal twaalf zinnen kregen te horen; per spreker kregen zij vier video's aangeboden. Iedere zin kon één keer worden beluisterd. De taak van de participanten was om na iedere zin te beoordelen hoe sterk en hoe verstaanbaar het accent was op een zevenpunt Likertschaal (sterkte: 1 = helemaal niet, 7 = uitermate; verstaanbaarheid: 1 = zeer slecht, 7 = zeer goed). De volgorde waarin de sprekers aan de participanten werden gepresenteerd, werd gerandomiseerd. Vervolgens kregen de participanten een vragenlijst voorgelegd over sociale categorisatie. Aan hen werd gevraagd om de drie nationaliteiten te beoordelen op achttien eigenschappen behorende tot drie categorieën: affect, status en solidariteit (zie bijlage 3). Per nationaliteit werden zes vragen over specifieke karakteristieken bevroegd. Welke karakteristieken en de volgorde waarin deze aan de participanten werden aangeboden, werd gerandomiseerd. In totaal duurde de pre-test ongeveer 10 minuten.

Data-analyse. Om te beoordelen of er verschillen aanwezig waren in accentsterkte (schaal van 1 (geen) tot 7 (zeer sterk)) en verstaanbaarheid (schaal van 1 (zeer slecht) tot 7 (zeer goed)) tussen de drie accenten (Nederlands, Surinaams en Turks) werden twee verschillende *Repeated Measures ANOVA's* gedraaid in IBM[®] SPSS[®] Statistics (versie 28.0.0). Verder werd er een *Repeated Measures ANOVA* gedraaid om te beoordelen hoe ieder accent werd beoordeeld op drie sociale kenmerken: affect, status en solidariteit (schaal van 1 (helemaal niet) tot 7 (extreem)). Tot slot werd er een gepaarde t-toets gedraaid om te beoordelen of er verschillen aanwezig waren in hoe bekend de participanten waren met zowel het Surinaamse als het Turkse accent (schaal van 1 (onbekend) tot 7 (heel bekend)) en hoe vaak de participanten werden blootgesteld aan deze accenten (schaal van 1 (nooit) tot 7 (heel vaak)).

Resultaten. Tabel 1 toont de gemiddelde scores met bijbehorende standaarddeviaties voor de accentsterkte en verstaanbaarheid voor ieder van de drie accenten (Nederlands, Surinaams en Turks). Ten eerste is er een significant verschil in accentsterkte tussen de drie accenten gevonden ($F(2, 22) = 26.61, p < .001, \text{partial } \eta^2 = .708$). Post-hoc toetsen met Bonferroni correctie toonden aan dat het Turks ($M = 4.33, SD = 0.96$) door de participanten werd beoordeeld als een sterker accent dan het Nederlands ($M = 1.78, SD = 0.76, p < .001$). Verder werd het Surinaamse accent ($M = 4.08, SD = 1.15$) als sterker beoordeeld dan het Nederlands ($p < .001$), maar was er geen significant verschil tussen het Surinaamse en het Turkse accent wat betreft accentsterkte ($p = 1.00$).

Ten tweede is er een significant verschil in verstaanbaarheid tussen de drie accenten gevonden ($F(2, 22) = 12.11, p < .001, \text{partial } \eta^2 = 0.524$). Post-hoc toetsen met Bonferroni correctie toonden aan dat het Nederlands ($M = 6.35, SD = 0.81$) door de participanten werd beoordeeld als beter verstaanbaar dan het Surinaamse ($M = 5.46, SD = 1.12, p = .029$) en dan het Turkse accent ($M = 5.17, SD = 0.91, p < .001$). Verder werd er geen significant verschil in mate van verstaanbaarheid gevonden tussen het Surinaams en het Turks ($p = .792$).

Tabel 1: *Gemiddelde accentsterkte en verstaanbaarheid voor de drie accenten (Nederlands, Surinaams en Turks), waarbij de standaarddeviatie is gerapporteerd tussen haakjes.*

Accent	Accentsterkte	Verstaanbaarheid
Nederlands	1.78 (0.76)	6.35 (0.81)
Surinaams	4.08 (1.15)	5.46 (1.12)
Turks	4.33 (0.96)	5.17 (0.13)

In Tabel 2 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties gerapporteerd voor de Likertschaalvragen die betrekking hadden op de drie karaktereigenschappen (affect, solidariteit en status). Allereerst is er geen significant verschil voor de karaktereigenschap ‘affect’ tussen de drie accenten gevonden ($F(2, 22) = 1.064, p = .362, \text{partial } \eta^2 = .088$). Verder is er wel een significant verschil voor de karaktereigenschap ‘status’ gevonden ($F(2, 22) = 5.605, p = .011, \text{partial } \eta^2 = 0.388$). Voor deze karaktereigenschap toonden post-hoc toetsen met Bonferroni correctie aan dat er een significant verschil is in mate van status tussen het Nederlands ($M = 5.42, SE = 0.25$) en het Surinaams ($M = 4.42, SE = 0.21, p = .029$). Daarnaast was er geen significant verschil aanwezig tussen het Nederlandse en het Turkse accent ($M = 4.21, SE = 0.28, p = .085$). Ook was er geen significant verschil tussen het

Surinaams en het Turks ($p = 1.00$). Tot slot was er een significant effect gevonden voor de karaktereigenschap ‘solidariteit’ ($F(2, 22) = 7.035, p = .004, \text{partial } \eta^2 = 0.390$). Voor de karaktereigenschap ‘solidariteit’ toonden post-hoc toetsen met Bonferroni aan dat er een significant verschil is tussen het Surinaams ($M = 5.29, SE = 0.19$) en het Turks ($M = 4.21, SE = 0.23, p = .006$). Verder was er geen significant verschil in mate van solidariteit tussen het Nederlands ($M = 4.5, SE = 0.25$) en het Surinaamse ($p = .119$) of het Turkse accent ($p = .985$).

Tabel 2: Gemiddeldes (M) en standaarddeviaties (SD) voor de Likertschaalvragen (Bekeken vanuit de samenleving...; 1 = helemaal niet, 7 = extreem) over de drie karaktereigenschappen (affect, solidariteit en status) voor de drie accenten (Nederlands, Surinaams en Turks).

	Nederlands		Surinaams		Turks	
	M	SD	M	SD	M	SD
Affect	4.38	0.98	3.92	0.82	4.13	0.91
Solidariteit	4.5	0.88	5.29	0.66	4.21	0.78
Status	5.42	0.87	4.42	0.73	4.21	0.96

Tot slot werd bekeken hoe bekend de accenten voor de participanten zijn en hoe vaak de participanten de accenten horen in hun omgeving. Uit de analyse bleek dat er geen significant verschil is tussen hoe bekend het Surinaamse ($M = 2.75, SD = 0.97$) en Turkse accent ($M = 2.25, SD = 0.97$) is voor de participanten ($t(11) = -1.92, p = .082, 95\% \text{ CI } [-1.00, 0.00], d = 0.91$). Ook is er geen significant verschil aanwezig tussen hoe vaak de participanten het Surinaamse ($M = 2.08, SD = 0.99$) en Turkse accent ($M = 2.17, SD = 1.19$) horen in hun omgeving ($t(11) = 0.32, p = .754, 95\% \text{ CI } [-0.42, 0.50], d = 0.90$).

Procedure

Het experiment werd online afgenomen via Qualtrics (Qualtrics, Provo, UT). De afname vond plaats via de tablet, laptop of desktopcomputer van de participant. De participant moest gebruik maken van een koptelefoon of oortjes. Daarnaast werd aan de participant gevraagd of hij/zij zich in een stille ruimte bevond. Als dit niet het geval was, stopte het experiment en werd de participant uitgesloten van de studie. Wanneer de participant zich wel in een stille omgeving bevond, kon hij/zij het experiment weer oppakken.

Allereerst werd aan iedere participant gevraagd om toestemming te geven voor hun

deelname, nadat ze waren geïnformeerd over de studie. Hierna werden enkele vragen gesteld over de demografische- en taalachtergrond van de participant (bijv. leeftijd, moedertaal, opleidingsniveau, gehoorproblemen en visuele problemen). Op basis van het antwoord op deze vragen kon de studie worden afgebroken, wanneer een participant bijvoorbeeld Nederlands niet als moedertaal of gehoor- of visuele problemen had. Vervolgens kregen zij een concrete instructie dat zij verschillende spreker biografieën gingen lezen en naar verschillende morele dilemma's zouden gaan luisteren. Iedere participant werd willekeurig aan één van de vier lijsten gekoppeld, waardoor aan de participant of de audiofragmenten of de video's werden aangeboden. In iedere lijst werd de participant blootgesteld aan het Nederlands en het Turkse accent.

Beide sprekers werden via één van de negen biografieën willekeurig gepresenteerd aan de participanten. Wanneer de participanten gekoppeld werden aan de lijst met video's zagen zij bij de spreker biografie een afbeelding van de desbetreffende spreker. Aan hen werd gevraagd om de spreker biografieën zorgvuldig te lezen. Na het lezen van de biografieën werden vervolgens twee begripsvragen, in de vorm van een meerkeuzevraag, gesteld over de spreker: "Wat voor beroep heeft Lieke / Meryem?" en "Wat vindt Lieke / Meryem leuk om te doen in haar vrije tijd?". Nadat de participant de spreker biografie had gelezen en de meerkeuzevragen had beantwoord, werd op de volgende pagina auditief of met video het morele dilemma gepresenteerd. De participanten werd gevraagd om naar twaalf morele dilemma's te luisteren; zes dilemma's per spreker. Ieder dilemma kon één keer beluisterd worden en werd gerandomiseerd aangeboden. Aan iedere participant werd verteld dat degene van wie zij eerder de spreker biografie hadden gelezen nu het morele dilemma aan hen voorlegde. De participanten kregen alle tijd om de spreker biografieën te lezen en de morele dilemma's te beluisteren.

Na het beluisteren van de audiofragmenten of video's moesten de participanten een 'ja/nee' beslissing maken door te klikken op het antwoord dat voor hen van toepassing was. De volgorde waarin de antwoordopties werden aangeboden, waren gecounterbalanced (JA/NEE of NEE/JA). Iedere spreker vertelde zes dilemma's, waarvan drie realistische en drie onrealistische. Welke type dilemma's werden verteld door één van de twee sprekers werd gerandomiseerd.

Nadat de participant een 'ja/nee' beslissing had genomen, werd een vragenlijst van 18 vragen over sociale categorisatie voorgelegd, zie bijlage 3. Er werden negen vragen met specifieke karakteristieken gesteld per nationaliteit. De vragen en de volgorde waarin de vragen werden gesteld, werd random aan de participant toegewezen. In totaal duurde het

experiment ongeveer 15 minuten.

Design

De studie heeft een 2x2x2 mixed-design. De afhankelijke variabele is het percentage utilitaristische beslissingen (ja = utilitaristisch (gecodeerd als 1); nee = deontologisch (gecodeerd als 0)). Verder zijn de drie onafhankelijke variabelen; het type dilemma (realistische vs. onrealistische, *within-subjects*), het accent van de spreker (Nederlands vs. Turks, *within-subjects*) en de aanwezigheid van de spreker (aanwezig vs. afwezig, *between-subjects*). Wanneer de spreker aanwezig was, werd deze gepresenteerd door middel van video's. Als de spreker niet werd getoond, werd deze enkel aangeboden via audiofragmenten.

Data-analyse

De data werden geanalyseerd in IBM® SPSS® Statistics (versie 28.0.0).

Om te beoordelen hoe de twee accenten (Nederlands en Turks¹) werden beoordeeld op drie sociale kenmerken: affect, status en solidariteit (schaal van 1 (helemaal niet) tot 7 (extreem)), werden drie gepaarde t-toetsen gedraaid. Tot slot werd er een 2 (Accent: Nederlands vs. Turks) bij 2 (Spreker: Audio vs. Video) bij 2 (Dilemma: Realistisch vs. Onrealistisch) *Factorial Mixed ANOVA* gedraaid om te beoordelen hoeveel utilitaristische beslissingen participanten maken bij een Nederlands of Turks accent voor realistische en onrealistische dilemma's en welke invloed het wel of niet tonen van de spreker heeft op het maken van deze keuzes.

Resultaten

Uit de analyse van de data bleek dat er geen uitbijters waren en dat de parametrische assumpties niet waren geschonden. Tabel 3 toont de gemiddelde scores met bijbehorende standaarddeviaties voor de Likertschaalvragen die betrekking hebben op de drie sociale kenmerken (affect, status en solidariteit), die de participanten in het experiment moesten beoordelen voor de twee accenten (Nederlands en Turks). Ten eerste is er geen significant effect gevonden voor de beoordelingen van de participanten tussen het Nederlands ($M = 4.26$, $SE = 0.11$) en het Turkse accent ($M = 4.00$, $SE = 0.12$) op de karaktereigenschap 'affect'

¹ Op basis van de resultaten van de pre-test is er een keuze gemaakt om het Turkse en niet het Surinaamse accent te gebruiken in het experiment.

($t(47) = 1.52, p = .136, 95\% \text{ CI} [-0.64, 0.60], d = 0.22$). Daarnaast is er wel een significant effect voor de karaktereigenschap ‘status’ gevonden ($t(47) = 5.54, p < .001, 95\% \text{ CI} [0.44, 0.89], d = 0.83$). Voor deze karaktereigenschap werd het Nederlands ($M = 5.10, SE = 0.10$) door de participanten met een hogere status dan het Turks ($M = 4.44, SE = 0.11$) beoordeeld. Ten slotte werd er voor de karaktereigenschap ‘solidariteit’ een significant effect gevonden ($t(47) = -2.06, p = .045, 95\% \text{ CI} [-0.51, -0.01], d = 0.89$). Bij deze karaktereigenschap werd het Turkse accent ($M = 4.78, SE = 0.12$) door de participanten beoordeeld met een grotere mate van solidariteit dan het Nederlands ($M = 4.51, SE = 0.12$).

Tabel 3: Gemiddeldes (M) en standaarddeviaties (SD) voor de Likertschaalvragen (Bekeken vanuit de samenleving...; 1 = helemaal niet, 7 = extreem) over de drie karaktereigenschappen (affect, solidariteit en status) voor de twee accenten (Nederlands en Turks).

	Nederlands		Turks	
	M	SD	M	SD
Affect	4.26	0.76	4.00	0.85
Status	5.1	0.72	4.44	0.73
Solidariteit	4.51	0.82	4.78	0.80

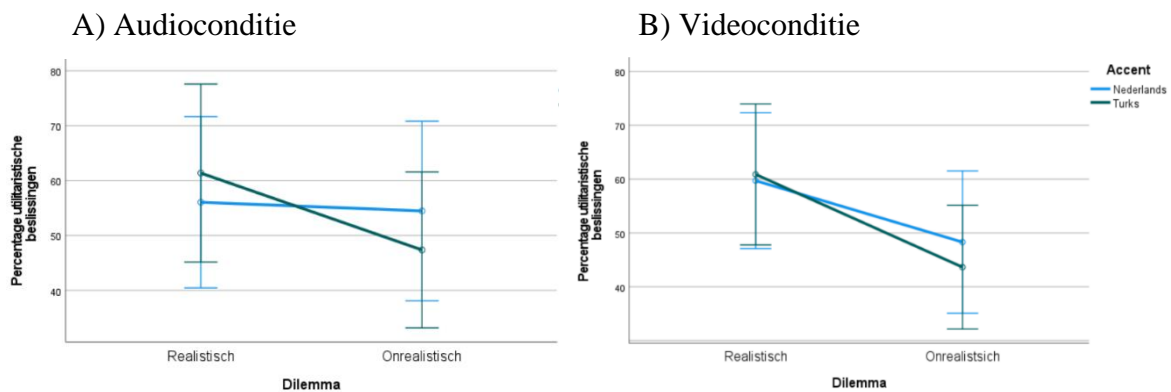
In Tabel 4 wordt het gemiddeld percentage utilitaristische beslissingen met bijbehorende standaarddeviaties getoond voor zowel de realistische als onrealistische dilemma’s bij het wel of niet tonen van de spreker voor het Nederlands of Turkse accent. In totaal hebben 19 participanten deelgenomen aan de audioconditie en 29 participanten aan de videoconditie.

Tabel 4: Gemiddeld percentage utilitaristische beslissingen (M) en standaarddeviaties (SD) voor de realistische en onrealistische dilemma’s bij het wel (Video) of niet tonen (Audio) van de spreker voor de twee accenten (Nederlands en Turks).

Dilemma	Conditie	Nederlands		Turks	
		M	SD	M	SD
Realistisch	Audio (N = 19)	56.05%	31.68	61.37%	35.70
	Video (N = 29)	59.72%	35.04	60.90%	34.68
Onrealistisch	Audio (N = 19)	54.47%	35.59	47.37%	34.02
	Video (N = 29)	48.31%	35.27	43.66%	28.47

Verder illustreert Figuur 2² het gemiddelde percentage utilitaristische beslissingen voor zowel de realistische als onrealistische dilemma's voor het Nederlands en het Turks in de audio- en de videoconditie.

Figuur 2: Gemiddeld percentage utilitaristische beslissingen voor realistische en onrealistische dilemma's voor de twee accenten (Nederlands en Turks) in de A) audioconditie en B) videoconditie

Allereerst werd er geen significant hoofdeffect gevonden voor accent ($F(1, 46) = .058, p = .811, \text{partial } \eta^2 = .001$). Ook werd er geen significant hoofdeffect gevonden voor het wel of niet tonen van de spreker ($F(1, 46) = .072, p = .789, \text{partial } \eta^2 = .002$). Daarnaast werd er wel een significant hoofdeffect gevonden voor dilemma ($F(1, 46) = 7.71, p = .008, \text{partial } \eta^2 = .144$). Post-hoc toetsen met Bonferroni correctie toonden aan dat er een significant verschil aanwezig is in het percentage utilitaristische beslissingen dat de participanten hadden gemaakt voor realistische ($M = 59.51\%, SE = 3.48$) en onrealistische dilemma's ($M = 48.45\%, SE = 3.88, p = .008$), ongeacht het accent of de conditie, zie figuur 1.

Verder werd er geen significant interactie-effect gevonden tussen accent en spreker ($F(1, 46) = .006, p = .939, \text{partial } \eta^2 = 0$). Ook werd er geen significant interactie-effect gevonden tussen dilemma en spreker ($F(1, 46) = .674, p = .416, \text{partial } \eta^2 = .014$). Daarnaast werd er geen significant interactie-effect gevonden tussen accent en dilemma ($F(1, 46) = 1.372, p = .248, \text{partial } \eta^2 = .029$). Tot slot werd er geen significant interactie-effect gevonden tussen accent, dilemma en visueel ($F(1, 46) = .179, p = .674, \text{partial } \eta^2 = .004$).

² In de analyse wordt een drie-weg interactie getest. Echter, bij deze interactie was geen specifieke hypothese opgesteld.

Discussie en conclusie

Het doel van de huidige studie was om de invloed van psychologische afstand op het *Foreign Accent Effect* te onderzoeken (Foucart & Brouwer, 2021). Om te kijken naar het effect van een toename in psychologische afstand op morele besluitvorming werd er gekeken naar: (1) het effect van het wel of niet tonen van een spreker met of zonder accent, en (2) of het *Foreign Accent Effect* gevonden kon worden bij realistische morele dilemma's. Aan Nederlandse participanten werden twee vrouwelijke sprekers gepresenteerd, namelijk een moedertaalspreker van het Nederlands en een spreker met een Turks accent uit Turkije. Beide sprekers werden aan de participanten voorgesteld middels een biografie wanneer er audiofragmenten werden aangeboden en middels een biografie in combinatie met een afbeelding wanneer er video's werden gepresenteerd. Iedere participant luisterde naar twaalf morele dilemma's: zes realistisch en zes onrealistisch. Beide sprekers legden ieder drie realistische en drie onrealistische dilemma's voor. Aan de luisteraars werd gevraagd om een 'ja/nee' keuze te maken om antwoord te geven op de voorgestelde actie uit het morele dilemma. Tot slot kregen de participanten een vragenlijst voorgelegd over sociale categorisatie, waarin ze werden bevraagd om de Nederlandse en Turkse nationaliteit te beoordelen op drie karaktereigenschappen: affect, status en solidariteit.

De gestelde hypothesen werden gebaseerd op eerdere bevindingen. De eerste hypothese richtte zich op het effect van accent. Er werd verwacht dat er meer utilitaristische beslissingen zouden worden gemaakt bij het horen van een spreker met een buitenlands accent dan bij het horen van een moedertaalspreker met een accent (Foucart & Brouwer, 2021). De hypothese betrof een verwachting voor een groter percentage utilitaristische beslissingen voor het Turkse accent (*out-group*) dan voor het Nederlandse accent (*in-group*) (bijv. Hayakawa et al., 2016). De resultaten van de huidige studie toonden geen effect aan van accent. Hoewel dit wel werd verwacht naar aanleiding van een grotere afstand tussen de sociale groep van het Nederlands en Turks (Jongenburger, 2002). Tegelijkertijd heeft de studie van Foucart en Brouwer (2021) ook laten zien dat het *Foreign Accent Effect* niet optrad voor het Turks.

Dat er in de huidige studie geen effect werd gevonden voor accent kan worden verklaard door cognitieve belasting. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat spraak van een buitenlandse spreker vaak moeilijker te begrijpen en te verwerken is (Cristia et al., 2012; Dragojevic et al., 2017; Lev-Ari & Keysar, 2010). De mate van begrijpelijkheid van het accent oefent weer invloed uit op morele besluitvorming (Foucart & Brouwer, 2021). Uit de resultaten van de pre-test bleek dat het Turkse accent door de participanten werd beoordeeld

als een sterker accent dan het Nederlands. Daarnaast werd het Nederlands beoordeeld als een beter verstaanbaar accent dan het Turks. Op basis van deze beoordelingen werd verwacht dat het Turkse accent een grotere cognitieve belasting uitlokt, en daarmee een lagere begrijpelijkheid. Dit kan zorgen voor een negatieve kijk tegenover deze spreker, wat zou kunnen resulteren tot een toename in utilitaristische beslissingen (bijv. Foucart & Hartsuiker, 2021). In het experiment is echter niet aan de participanten gevraagd om een beoordeling te geven van de sterkte en de verstaanbaarheid van het accent (*within-subjects* design). Hierdoor is niet duidelijk hoe de participanten die deelnamen aan het experiment beide accenten op deze facetten beoordeelden. Dat het *Foreign Accent Effect* dus niet voorkomt voor het Turkse accent kan voortkomen uit het feit dat het accent voor de participanten goed te begrijpen was en dat zij bekend waren met het accent. Ook is het mogelijk dat de participanten vaker zijn blootgesteld aan het Turkse accent, wat de verwerking van de spraak en het vermogen van de luisteraar om de spraak te begrijpen bevordert (zie ook Boduch-Grabka & Lev-Ari, 2021). Voor volgend onderzoek is het van belang om te weten hoe bekend de participanten zijn met en hoe vaak ze worden blootgesteld aan het accent.

De tweede hypothese richtte zich op de invloed van het wel of niet tonen van de spreker op het maken van een morele keuze. Wanneer de spreker wordt getoond aan de luisteraar heeft deze een duidelijk beeld van de spreker. De luisteraar neemt de indexicale eigenschappen van de spreker waar en vormt een oordeel over de spreker voordat deze begint met spreken (Mai & Hoffman, 2014). Hierdoor is het mogelijk dat de luisteraar eventuele verwachtingen vormt over de spreker en de spreker categoriseert als lid van een andere sociale groep (*out-group*), waardoor de psychologische afstand toeneemt (bijv. Bazzi et al., 2022; Fairchild & Papafragou, 2018; Lev-Ari & Keysar, 2010). Er werd verwacht dat er een groter percentage utilitaristische keuzes werd gemaakt wanneer de spreker aan de luisteraar werd getoond in de conditie met video's dan wanneer er enkel audiofragmenten werden aangeboden. Uit de resultaten bleek echter dat er geen significant verschil werd gevonden voor het wel of niet tonen van de spreker, ongeacht het verschil in accent, op het maken van morele beslissingen. Dit is in contrast met het effect dat Yi et al. (2013) vonden, waarbij het accent als sterker werd beoordeeld wanneer er video's werden getoond dan audiofragmenten. Daarentegen kwam het resultaat wel overeen met het gevonden effect door Zheng en Samuel (2017); zij vonden geen effect bij het tonen van video's, maar wel als er audiofragmenten werden aangeboden in combinatie met afbeeldingen. Echter, de luisteraars hoefden in deze studies enkel te beoordelen hoe sterk het accent klonk en in hoeverre dit overeenkwam met hun moedertaal.

Waar in dit onderzoek enkel audiofragmenten werden aangeboden, kan volgend onderzoek kijken of er een groter verschil aanwezig is in het maken van utilitaristische keuzes als er afbeeldingen van de sprekers worden gepresenteerd gedurende de audiofragmenten in plaats van video's. Ook is er in het huidige onderzoek niet bevraagd of de participanten het uiterlijk van de Turkse spreker als zodanig met een Turkse nationaliteit beoordeelden (*out-group*; Hayakawa et al., 2016; Lev-ari & Keysar, 2010), of dat zij het verschil in uiterlijk tussen de Nederlandse en Turkse spreker minimaal vonden. Dit is een limitatie aan het onderzoek, omdat het niet duidelijk is of het uiterlijk daadwerkelijk stereotype reacties en verwachtingen van de manier van spreken passend bij de Turkse nationaliteit heeft opgeroepen.

Wat er echter wel is getest in de huidige studie, is of sociale categorisatie zowel effect heeft gehad op de waarneming van het accent als van de spreker. De resultaten over sociale categorisatie uit het huidige experiment, waarbij werd gekeken naar drie karaktereigenschappen (affect, solidariteit en status), toonden aan dat er geen verschil was tussen het Nederlands en het Turks als er werd gekeken naar de karaktereigenschap 'affect', maar er werden wel verschillen waargenomen op de karaktereigenschappen 'status' en 'solidariteit'. De participanten beoordeelden namelijk enerzijds het Nederlands met een hogere status dan het Turks en anderzijds het Turks met een grotere mate van solidariteit dan het Nederlands. Enkel op de karaktereigenschap 'status' zou dus sprake kunnen zijn van een negatief stereotype beeld over de Turkse nationaliteit. Dit is in contrast met de gevonden resultaten van de pre-test, die geen significante verschillen aantoonde tussen het Nederlands en Turks op de karaktereigenschappen 'status' en 'solidariteit'. Aangezien er geen duidelijke verschillen worden gevonden tussen het Nederlands en het Turks op de karaktereigenschappen bestaat de mogelijkheid dat de Turkse nationaliteit dichterbij de Nederlandse nationaliteit is komen te staan, waardoor de (negatieve) stereotypes een kleinere rol zijn gaan spelen. Op 1 januari 2023 waren de meeste mensen met een migratieachtergrond in Nederland afkomstig uit Turkije, ongeveer 444.000 personen, van wie 51.5% in Nederland is geboren (Centraal Bureau voor de Statistiek, z.d.). Hierdoor is eventueel de psychologische afstand tussen het Nederlands en het Turks verkleind, waardoor het Turks minder als sociale *out-group* wordt gekarakteriseerd. Dit kan ook een mogelijke verklaring zijn dat er geen verschil wordt gevonden tussen beide accenten en het wel of niet tonen van de spreker.

Tot slot werd er verwacht dat het *Foreign Accent Effect* groter zou zijn bij de realistische dilemma's dan bij de onrealistische dilemma's. Echter, de huidige studie heeft niet aan kunnen tonen dat specifiek het *Foreign Accent Effect* invloed heeft op realistische

dilemma's. Het kan zijn dat andere buitenlandse accenten meer effect zullen hebben dan het Turkse accent. Het is in toekomstig onderzoek dan ook nodig om te kijken naar de invloed van andere (buitenlandse) accenten op het maken van een (utilitaristische) keuze bij realistische morele dilemma's.

Uit het onderzoek is wel naar voren gekomen dat er een verschil is tussen het presenteren van realistische of onrealistische dilemma's op het maken van morele keuzes. Er werden meer utilitaristische beslissingen genomen wanneer realistische dilemma's werden aangeboden, ongeacht het accent of de conditie. Deze bevinding is in overeenstemming met de resultaten van de studies van Körner et al., (2019) en Körner en Deutsch (2022). Zij gaven aan dat hoe hoger de waargenomen werkelijkheid is van het dilemma, hoe meer participanten bereid zijn om met de voorgestelde actie in te stemmen. De huidige studie is hiermee een aanvulling op eerder onderzoek door het aantonen van een effect van type dilemma, wanneer beide type dilemma's (realistisch vs. onrealistisch) tegelijkertijd worden aangeboden aan luisteraars (*within-subjects design*). De gepresenteerde realistische dilemma's hadden een hogere waarschijnlijkheid, en daarmee een grotere mate aan realiteit. Lezers en dus ook luisteraars hebben een hoge mate van betrokkenheid bij realistische dilemma's, waardoor bepaalde psychologische processen worden aangespoord die lijken op het maken van een moreel oordeel in de werkelijkheid. Daarom zijn de keuzes die men maakt op realistische dilemma's makkelijker generaliseerbaar naar morele situaties uit het 'echte' leven, dan beslissingen die genomen worden op basis van onrealistische dilemma's (bijv. Davis, 2012). Dit heeft mogelijke sociale consequenties, omdat duidelijk is geworden hoe mensen handelen als het gaat om beslissingen die genomen moeten worden in situaties die eventueel voor kunnen komen in het 'echte' leven.

Het onderzoek kent echter enkele algemene beperkingen. Allereerst had het experiment een klein aantal participanten die deelnamen, waardoor de resultaten mogelijk werden beïnvloed en er niet genoeg *power* was om een duidelijk effect te vinden. Verder was de verdeling van de participanten per conditie (audio of video) niet gelijk, waardoor er geen goede vergelijking gemaakt kan worden tussen het effect van het wel of niet tonen van de spreker. In toekomstig onderzoek moet er dus op worden gelet dat er voldoende participanten getest worden en het aantal participanten per conditie overeenkomen, zodat er een evenredige vergelijking gemaakt kan worden.

Verder werd het onderzoek online afgenomen, waardoor er geen controle was over de participanten en op de omstandigheden waarin het onderzoek werd gemaakt. Ook werd het onderzoek enkel afgenomen bij moedertaalsprekers van het Nederlands, waardoor geen

conclusies getrokken kunnen worden of het effect taal- of cultuurafhankelijk is. Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op het aanbieden van beide type dilemma's en het wel of niet tonen van de spreker bij moedertaalsprekers van andere talen om te kijken of het effect taal- of cultuur afhankelijk is.

Daarnaast is het mogelijk om verder te kijken naar het effect van psychologische afstand als toekomstig onderzoek zich zou richten op meerdere en verscheidende accenten, om te achterhalen bij welke accenten het effect aanwezig is. Hierbij zou ook een vergelijking kunnen worden gemaakt tussen het tonen van video's van sprekers met hetzelfde accent, maar verschillend in sterkte van accent en in verstaanbaarheid. Verder zou toekomstig onderzoek zich kunnen richten op het gebruik van methodes als *Event-Related Brain Potential* (ERP) en *eye-tracking* om te kijken welke invloed het wel of niet tonen van de spreker en het aanbieden van realistische dilemma's heeft op emotie en cognitieve belasting. Aan de hand van deze methodologieën kan worden gekeken welk effect beide factoren hebben op het begrijpen en verwerken van morele dilemma's, het tijdsverloop van het maken van een morele keuze en of de participanten naar de spreker kijken tijdens of na het maken van de morele keuze. Ook kan naar het verschil in pupilgrootte worden gekeken, voor en na het maken van een morele beslissing, om te kijken of er een effect is op emotie en cognitieve belasting (bijv. Skulmowski, Bunge, Kaspar & Pipa, 2014).

Concluderend, de huidige studie heeft geen *Foreign Accent Effect* aangetoond. Ook bleek het *Foreign Accent Effect* niet afhankelijk te zijn van of (1) de spreker van het morele dilemma getoond werd of niet; en (2) er realistische of onrealistische dilemma's werden aangeboden. Er werd wel gevonden dat participanten meer utilitaristische beslissingen nemen op realistische dan op onrealistische dilemma's. Deze bevinding geeft aan dat hoe waarschijnlijker de situatie, hoe sneller men instemt met de voorgestelde actie. Enkele limitaties van dit onderzoek waren de kleine steekproefomvang met daarbij de onevenredige verdeling van participanten over de condities, waardoor de studie mogelijk niet voldoende *power* had om een effect te vinden van het type dilemma en het wel of niet tonen van de spreker. Toekomstig onderzoek is nodig om te begrijpen welke invloed andere accenten hebben op morele besluitvorming.

Literatuur

- Bauman, C. W., McGraw, A. P., Bartels, D. M., & Warren, C. (2014). Revisiting external validity: Concerns about trolley problems and other sacrificial dilemmas in moral psychology. *Social and Personality Psychology Compass*, 8, 536–554. doi: <https://doi.org/10.1111/spc3.12131>
- Bazzi, L., Brouwer, S., & Foucart, A. (2022). The impact of foreign accent on irony and its consequences on social interaction. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1-13. doi: <https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2126487>
- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2008). Fictionality and perceived realism in experiencing stories: A model of narrative comprehension and engagement. *Communication Theory*, 18(2), 255–280. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2008.00322.x>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). Hoeveel mensen met een migratieachtergrond wonen in Nederland? Geraadpleegd op 13 februari 2023 van <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-mensen-met-een-migratieachtergrond-wonen-in-nederland->
- Cristia, A., Seidl, A., Vaughn, C., Schmale, R., Bradlow, A., & Floccia, C. (2012). Linguistic processing of accented speech across the lifespan. *Frontiers in Psychology*, 3, 1–15. doi:10.3389/fpsyg.2012.00479
- Davis, M. (2012). Imaginary cases in ethics: A critique. *International Journal of Applied Philosophy*, 26, 1–17. doi: <https://doi.org/10.5840/ijap20122611>
- Dragojevic, M., Giles, H. (2016). I Don't Like You Because You're Hard to Understand: The Role of Processing Fluency in the Language Attitudes Process. *Human Communication Research*, 42(3), 396–420. doi: <https://doi.org/10.1111/hcre.12079>
- Dragojevic, M., Giles, H., Beck, A.C., Tatum, N.T. (2017). The fluency principle: Why foreign

- accent 684 strength negatively biases language attitudes. *Communication Monographs*, 84(3), 385–405. doi: <https://doi.org/10.1080/03637751.2017.1322213>
- Europese Commissie. (2006). Europeans and their languages. Special Eurobarometer 243. Geraadpleegd op 3 oktober 2022 van <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/518>
- Foot, P. (1978) *The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect in Virtues and Vices*. Basil Blackwell: Oxford, MS, USA.
- Foucart, A., Santamaría-García, H., Hartsuiker, R.J. (2019). Short exposure to a foreign accent impacts subsequent cognitive processes. *Neuropsychologia*, 129(2010), 1–9. doi: <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2019.02.021>
- Foucart, A., Costa, A., Morís-Fernández, L., Hartsuiker, R.J. (2020) Foreignness or Processing Fluency? On Understanding the Negative Bias Toward Foreign-Accented Speakers. *Language Learning*, 70(4), 974–1016. doi: <https://doi.org/10.1111/lang.12413>
- Foucart, A., & Brouwer, S. (2021). Is there a Foreign Accent effect on moral judgment? *Brain Sciences*, 11(12), 1631. doi: <https://doi.org/10.3390/brainsci11121631>
- Foucart, A., Hartsuiker, R.J. (2021) Are foreign-accented speakers that ‘incredible’? The impact of the speaker’s indexical properties on sentence processing. *Neuropsychologia*, 158, 1-11. doi: <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2021.107902>
- Giles, H. & Watson, B.M. (2013). *The social meanings of language, dialect, and accent: International perspectives on speech styles*. Peter Lang Inc., International Academic Publishers: New York, NY.
- Greene, J.D., Sommerville, R.B., Nystrom, L.E., Darley, J.M., Cohen, J.D. (2001). An fmri investigation of emotional engagement in moral judgment. *Science*, 293, 2105–2108. doi: <https://doi.org/10.1126/science.1062872>

Greene, J.D., Morelli, S., Lowenberg, K., Nystrom, L.E., Cohen, J.D. (2008). Cognitive load selectively interferes with utilitarian moral judgment. *Cognition*, 107, 1144–1154.

doi: <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2007.11.004>

Grosjean, F. (2010). *Bilingual: life and reality*. Harvard University Press: Cambridge, MA.

Hall, A. (2003). Reading realism: Audiences' evaluations of the reality of media texts.

Journal of Communication, 53, 624–641. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2003.tb02914.x>

Hatzidaki, A., Baus, C., Costa, A. (2015). The way you say it, the way I feel it: Emotional word processing in accented speech. *Frontiers in Psychology*, 6, 1-12. doi:

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00351>

Hayakawa, S., Costa, A., Foucart, A., & Keysar, B. (2016). Using a Foreign Language Changes Our Choices. *Trends in Cognitive Sciences*, 20(11), 791–793. doi:

<https://doi.org/10.1016/j.tics.2016.08.004>

Hofmann, W., Wisneski, D. C., Brandt, M. J., & Skitka, L. J. (2014). Morality in everyday life. *Science*, 345, 1340–1343. doi: <https://doi.org/10.1126/science.1251560>

IBM Corp. Released 2021. *IBM SPSS Statistics for Windows, Version 28.0*. Armonk, NY: IBM Corp.

Jongenburger, W. (2002). Taal is macht. Over taalattitudes in de multiculturele samenleving. In *Een Buurt in Beweging. Talen en Culturen in het IJtrechtse Lombok en Transvaal*; Bennis, H., Extra, G., Muysken, P., Nortier, J., Eds.; Aksant: Amsterdam, Nederland.

Kahneman, D. (2003). A perspective on judgment and choice: Mapping bounded rationality. *American Psychologist*, 58(9), 697–720. doi: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.9.697>

Kant, I. (1785/1959). *Foundation of the metaphysics of morals* (L. W. Beck, Trans.). Bobbs-

Merrill: Indianapolis.

Körner, A., Joffe, S., & Deutsch, R. (2019). When skeptical, stick with the norm: Low dilemma plausibility increases deontological moral judgments. *Journal of Experimental Social Psychology*, 84, Article 103834. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2019.103834>

Körner, A. & Deutsch, R. (2022). Deontology and Utilitarianism in Real Life: A Set of Moral Dilemmas Based on Historic Events. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24, 1-18. doi: <https://doi.org/10.1177/01461672221103058>

Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe non-native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46(6), 1093–1096. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.05.025>

Mai, R., & Hoffmann, S. (2014). Accents in business communication: An integrative model and propositions for future research. *Journal of Consumer Psychology*, 24, 137–158. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jcps.2013.09.004>

Mill, J.S. (1861/1998). *Utilitarianism*. In R. Crisp (Ed.), Oxford University Press: New York.

Ministerie van Buitenlandse Zaken. (2017, februari). Nederlandse taal. Over het koninkrijk | Nederlandenu.nl. Geraadpleegd op 3 oktober 2022 van <https://www.nederlandenu.nl/over-het-koninkrijk/nederlandse-taal#:~:text=Ongeveer%205%20miljoen%20mensen%20in,landen%20aan%20ruim%2020%20universiteiten>

Montoya, D. Y., & Briggs, E. (2011). Shared ethnicity effects on service encounters: A study across three US subcultures. *Journal of Business Research*, 66(3), 314–320. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2011.08.011>

Qualtrics. (2022). Qualtrics. Provo, Utah, USA. Beschikbaar online via: <https://www.qualtrics.com/>

- Rubin, D. L. (1992). Nonlanguage factors affecting undergraduates' judgements of nonnative English-speaking teaching assistants. *Research in Higher Education*, 33(4), 511–531. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/BF00973770>
- Sauer, H. (2018). *Debunking arguments in ethics*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Skulmowski, A., Bunge, A., Kaspar, K. & Pipa, G. (2014). Forced-choice decision-making in modified trolley dilemma situation: a virtual reality and eye tracking study. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 8, 1-16. doi: <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2014.00426>
- Stanovich, K. E., & West, R. F. (2000). Individual differences in reasoning: Implications for the rationality debate. *Behavioral and Brain Sciences*, 23, 645–665. doi: <https://doi.org/10.1017/S0140525X00003435>
- Thompson, J. (1985). The trolley problem. *The Yale Law Journal*, 94, 1395–1415. doi: <https://doi.org/10.2307/796133>
- Trope, Y., & Liberman, N. (2010). Construal-level theory of psychological distance. *Psychological Review*, 117(2), 440–463. doi: <https://doi.org/10.1037/a0018963>
- Wood, A. (2011). Humanity as end in itself. In D. Parfit (Ed.), *On what matters* (Vol. 2, pp. 58–83). Oxford University Press.
- Yi, H., Phelps, J. E. B., Smiljanic, R., & Chandrasekaran, B. (2013). Reduced efficiency of audiovisual integration for nonnative speech. *The journal of Acoustical Society of America*, 134, EL387. doi: <https://doi.org/10.1121/1.4822320>
- Zheng, Y., & Samuel, A. G. (2017). Does seeing an Asian face make speech sound more accented? *Attention, Perception, & Psychophysics*, 79, 1841–1859. doi: <https://doi.org/10.3758/s13414-017-1329-2>

Bijlage 1: Onrealistische morele dilemma's in het Engels met Nederlandse vertaling

Moreel dilemma 1: *Footbridge* (dezelfde tekst als in Foucart en Brouwer, 2021)

Engelse versie:

A train is going down a track very fast towards five people. The train has a problem and cannot be stopped, unless a heavy weight is dropped on the track. You are on a bridge and there is a very fat man next to you - your only way to stop the train is to push him onto the track, killing him to save five people.

Would you push him?

Nederlandse versie:

Een trein rijdt heel snel op vijf mensen af. De trein heeft een probleem en kan alleen maar stoppen als er een zwaar object op het spoor wordt gegooid. Jij staat op een brug en er staat een hele dikke man naast je. De enige manier om de trein te stoppen is door hem op het spoor te duwen. Hierdoor sterft hij, en red je de vijf mensen.

Zou je hem duwen?

Moreel dilemma 2: *Vaccine Test*

Engelse versie:

A viral epidemic has spread across the globe killing millions of people. You have developed two substances in your home laboratory. You know that one of them is a vaccine, but you don't know which one. You also know that the other one is deadly.

Once you figure out which substance is the vaccine you can use it to save millions of lives. You have with you two people who are under your care, and the only way to identify the vaccine is to inject each of these people with one of the two substances. One person will live, the other will die, and you will be able to start saving lives with your vaccine.

Would you inject the vaccine?

Nederlandse versie:

Een virale epidemie heeft zich over de hele wereld verspreid en heeft miljoenen mensen gedood. In jouw thuislaboratorium heb je twee stoffen ontwikkeld. Je weet dat een van hen een vaccin is, maar je weet niet welke. Ook weet je dat de andere dodelijk is.

Als je eenmaal weet welke stof het vaccin is, kan je het gebruiken om miljoenen levens te redden. Jij hebt twee mensen aan wie je zorg verleent, en de enige manier om het vaccin te identificeren is door elk van deze mensen een van de twee stoffen te injecteren. De ene persoon zal leven, de andere zal sterven, en jij kan levens gaan redden met jouw vaccin.

Zou je de vaccinatie injecteren?

Moreel dilemma 3: *The Terrorist dilemma* (aangepast van Greene et al., 2001)

Engelse versie:

You are negotiating with terrorists to save a group of six tourists that have been captured. The leader of the terrorists gives you the choice: if you choose one tourist and shoot him, the other five tourists will be safe; if you decide not to kill anybody, the terrorist will kill five tourists and one will be safe.

Would you kill one tourist?

Nederlandse versie:

Jij onderhandelt met terroristen om een groep van zes toeristen te redden die zijn gevangen genomen. De leider van de terroristen geeft je de keuze: als je één toerist kiest en hem neerschiet, dan zijn de andere vijf toeristen veilig; wanneer jij besluit om niemand te doden, doodt de terrorist vijf toeristen en is er één veilig.

Zou je één toerist vermoorden?

Moreel dilemma 4: *Lifeboat 2/ Modified Lifeboat*

Engelse versie:

You are on a cruise ship when there is a fire on board, and the ship has to be abandoned. The lifeboats are carrying many more people than they were designed to carry. The lifeboat you're in is sitting dangerously low in the water—a few inches lower and it will sink.

The seas start to get rough, and the boat begins to fill with water. If nothing is done it will sink before the rescue boats arrive and everyone on board will die. However, there is an injured person who will not survive in any case. If you throw that person overboard the boat will stay afloat and the remaining passengers will be saved.

Would you throw that person?

Nederlandse versie:

Jij bent op een cruiseschip als er brand aan boord uitbreekt en iedereen het schip moet verlaten. De reddingsboten vervoeren veel meer mensen dan waarvoor ze zijn ontworpen. De reddingsboot waarin jij je bevindt, ligt gevaarlijk laag in het water - een paar centimeter lager en hij zal zinken.

De zee begint ruw te worden en de boot begint zich met water te vullen. Als er niets wordt gedaan, zal het zinken voordat de reddingsboten arriveren en zal iedereen aan boord sterven. Er is echter één gewonde die het in ieder geval niet zal overleven. Als jij die persoon overboord gooit, blijft de boot drijven en worden de overige passagiers gered.

Zou je deze persoon overboord gooien?

Moreel dilemma 5: *Vitamins*

Engelse versie:

You are the leader of a mountaineering expedition that is stranded in the wilderness. Your expedition includes a family of six that has a genetically caused vitamin deficiency. A few people's kidneys contain large amounts of this vitamin.

There is one such person in your party. The only way to save the lives of the six members of this family is to remove one of this man's kidneys so that the necessary vitamins may be extracted from it. The man will not die if you do this, but his health will be compromised. The man is opposed to this plan, but you have the power to do as you see fit.

Would you remove the man's kidney?

Nederlandse versie:

Jij bent de leider van een bergbeklimmingsexpeditie die is gestrand in de wildernis. In jouw groep van de expeditie is een gezin van zes personen met een genetisch veroorzaakt vitaminedeficiëntie aanwezig. De nieren van enkele mensen bevatten grote hoeveelheden van deze vitamine.

Er is zo'n persoon in jouw groep. De enige manier om de levens van de zes leden van deze familie te redden, is door één van de nieren van deze man te verwijderen, zodat de noodzakelijke vitamines eruit kunnen worden gehaald. De man zal niet sterven als jij dit doet, maar zijn gezondheid zal in gevaar komen. De man is zelf tegen dit plan, maar jij hebt de macht om te doen wat in uw ogen verantwoord is.

Zou je de nier van deze man verwijderen?

Moreel dilemma 6: *Submarine*

Engelse versie:

You are the captain of a military submarine traveling underneath a large iceberg. An onboard explosion has caused you to lose most of your oxygen supply and has injured one of your crew who is quickly losing blood. The injured crew member is going to die from his wounds no matter what happens.

The remaining oxygen is not sufficient for the entire crew to make it to the surface. The only way to save the other crew members is to kill the injured crew member so that there will be just enough oxygen for the rest of the crew to survive.

Would you kill the crew member?

Nederlandse versie:

Jij bent de kapitein van een militaire onderzeeër die onder een grote ijsberg door vaart. Door een explosie aan boord ben je het grootste deel van uw zuurstofvoorraad kwijtgeraakt en is één van uw bemanningsleden gewond geraakt die snel bloed verliest. Het gewonde bemanningslid zal aan zijn verwondingen sterven, wat er ook gebeurt.

De resterende zuurstof is niet voldoende voor de hele bemanning om aan de oppervlakte te komen. De enige manier om de andere bemanningsleden te redden, is door het gewonde bemanningslid te doden, zodat er net genoeg zuurstof is voor de rest van de bemanning om te overleven.

Zou je het bemanningslid doden?

Bijlage 2: Realistische morele dilemma's in het Engels met Nederlandse vertaling

Moreel dilemma 1: *Rope Ladder*

Engelse versie:

It is 1987 and you are on a ferry from Belgium to England. Suddenly, the ferry starts tilting and water begins to pour in. You and many other passengers are trying to get to the deck by a rope ladder. You are currently halfway up the ladder. Directly above you, a man who seems frozen into immobility by fear or cold is blocking the ladder. You try to speak to him, but he does not react. People behind you are jostling. The ship seems to be sinking fast and the man above you is still blocking the ladder. From the crowd below, someone shouts that you should push the man off.

If you push the man off the ladder, he will probably die, but you and the other people will be able to climb on deck. If you do not push the man off the ladder, he will probably continue blocking the way so that many of the people behind you will not be able to get on deck and therefore will drown.

Would you push him?

Nederlandse versie:

Het is 1987 en je vaart met een veerboot van België naar Engeland. Plots begint de veerboot te kantelen en het water begint binnen te stromen. Jij en vele andere passagiers proberen via een touwladder op het dek te komen. Jij bent nu halverwege de ladder. Direct boven jou blokkeert een man de ladder. Hij lijkt door angst of kou bevangen en kan niet meer bewegen. Je probeert met hem te praten, maar hij reageert niet. De mensen achter je staan te dringen. Het schip zinkt snel en de man boven jou blokkeert nog steeds de ladder. Vanuit de menigte mensen onder jou begint iemand te roepen dat je de man moet wegduwen.

Als je de man van de ladder duwt, zal hij waarschijnlijk sterven, maar jij en de andere mensen zullen in staat zijn om op het dek te klimmen. Als je de man niet van de ladder duwt, zal hij waarschijnlijk de weg blijven blokkeren, waardoor veel mensen achter je niet aan dek kunnen komen en zullen verdrinken.

Zou je hem duwen?

Moreel dilemma 2: Immunization

Engelse versie:

You are a physician in England in 1796 when one of your colleagues discovers that an infection with the harmless cowpox might have made his patients immune to the dangerous smallpox. Smallpox are highly contagious and often deadly. If an infection with cowpox really leads to immunity against smallpox, many lives could be saved by infection people with cowpox. You consider testing this by infecting a patient first with cowpox and then with smallpox. However, by doing so, you would endanger this person's life. You cannot test the procedure on yourself because you have already survived smallpox and are immune. You search for volunteers, but the only offer is from your gardener who offers his eight-year-old son.

If you infect the boy with both diseases, you will risk his life but will be able to test your immunization procedure, which might save many lives. If you do not infect the boy, you will not endanger him, but you cannot test the procedure, and people will continue to die of smallpox.

Would you infect the boy?

Nederlandse versie:

Je bent een arts in Engeland in 1796 wanneer een van jouw collega's ontdekt dat een infectie met de ongevaarlijke koepokken zijn patiënten mogelijk immuun heeft gemaakt voor de gevaarlijke pokken. Pokken zijn zeer besmettelijk en vaak dodelijk. Als een infectie met koepokken echt leidt tot immuniteit tegen pokken, kunnen vele levens worden gered door mensen met koepokken te besmetten. Je overweegt om dit te testen door een patiënt eerst met koepokken en daarna met pokken te infecteren. Echter, door dit te doen, breng je het leven van die persoon in gevaar. Je kan het niet op jezelf testen, omdat je de pokken al hebt overleefd en immuun bent. Je zoekt naar vrijwilligers, maar het enige aanbod komt van je tuinman die zijn achtjarige zoontje opoffert.

Als je de jongen infecteert met beide ziektes, riskeer je zijn leven, maar kun je wel de vaccinatieprocedure testen, wat vele levens kan redden. Als je de jongen niet infecteert, breng je hem niet in gevaar, maar kun je de vaccinatieprocedure niet testen, en mensen zullen blijven sterven aan de pokken.

Zou je de jongen infecteren?

Moreel dilemma 3: *Coma*

Engelse versie:

Since a riding accident several years ago, your mother is in a persistent vegetative state. Her brain is permanently damaged. She still breathes on her own and has reflexes. During the day, her eyes are open and moving, but she cannot consciously perceive anything. She has no higher brain functions left and there is no hope of improvement. However, she could continue living like this for a long time. You and your relatives are suffering immensely because of her condition. In your opinion, the situation robs her of all dignity. Now, after 7 years, you consider suffocating her with a towel.

If you kill your mother by suffocation, you will release yourself and your relatives from suffering. If you do not kill her, your mother will continue living in this state, probably for many years.

Would you suffocate your mother?

Nederlandse versie:

Sinds een paardrij ongeluk enkele jaren geleden, verkeert jouw moeder in een aanhoudende vegetatieve toestand. Haar hersenen zijn blijvend beschadigd. Ze ademt nog steeds zelfstandig en haar reflexen zijn intact. Overdag zijn haar ogen open en bewegend, maar ze kan niets bewust waarnemen. Ze heeft geen hogere hersenfuncties meer en er is geen hoop op verbetering. Ze zou echter nog lang kunnen blijven leven. Jij en jouw familieleden hebben enorm te lijden onder haar toestand. Volgens jou berooft de situatie haar van alle waardigheid. Nu, zeven jaar na het ongeluk, overweeg je haar te verstikken met een handdoek.

Als je je moeder doodt door haar te verstikken, verlos je jezelf en je familieleden van het lijden. Als je haar niet doodt, zal jouw moeder waarschijnlijk nog vele jaren in deze conditie blijven leven.

Zou je jouw moeder verstikken?

Moreel dilemma 4: *Stillbirths*

Engelse versie:

It is 1944 and you and four other inmates are working as nurses in the women's hospital ward of the Auschwitz-Birkenau concentration camp. One of your duties is to help pregnant inmates when they give birth. However, you know that the SS guards have the order to kill mother and baby if the baby is born alive. In the case of stillbirths, on the other hand, the mothers are usually not killed. Consequently, you consider killing the babies by injecting poison shortly before birth to at least save the mothers.

If you kill the babies before birth, the mothers will most likely be saved. If you help deliver the babies alive, both, babies and mothers, will be killed by the SS guards.

Would you poison the babies?

Nederlandse versie:

Het is 1944 en jij en vier andere gevangenen werken als verplegers op een vrouwenziekenhuisafdeling van het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau. Een van jullie verplichtingen is om zwangere gedetineerden te helpen bij de bevalling. Je weet echter dat de SS-bewakers het bevel hebben om de moeder en de baby te doden wanneer de baby levend is geboren. Echter, wanneer baby's dood worden geboren, worden de moeders meestal niet gedood. Daarom overweeg je om de baby's te doden door kort voor de geboorte een gif te injecteren om de moeders te redden.

Als je de baby's dood voor de geboorte zullen de moeders waarschijnlijk gered zijn. Als je helpt om de baby's levend geboren te laten worden, dan zullen zowel baby als moeder worden gedood door de SS-bewakers.

Zou je de baby's vergiftigen?

Moreel dilemma 5: *Tyrannicide*

Engelse versie:

You are an army officer in the Dominican Republic in 1961. For decades now, your country is governed by the dictator Rafael Trujillo who has had thousands of people killed because of their ethnicity or their political views. You are a member of a group that wants a new start for your country without a civil war. To achieve this goal, you consider it unavoidable to kill the dictator in order to disempower him, his family, and his followers. For this, you and six co-conspirators are asked to ambush and kill the dictator.

If you kill the dictator, your country will have a chance for a new start. If you do not kill him, the regime will continue its killings.

Would you kill the dictator?

Nederlandse versie:

Je bent een legerofficier in de Dominicaanse Republiek in 1961. Al tientallen jaren wordt jouw land geregeerd door dictator Rafael Trujillo, wie duizenden mensen heeft laten vermoorden vanwege hun etniciteit of politieke opvattingen. Jij bent lid van een groep die een nieuwe start wil voor jouw land zonder een burgeroorlog. Om dit doel te bereiken, acht je het onvermijdelijk om de dictator te doden om de macht van hem, zijn familie en zijn volgelingen af te pakken. Hiervoor worden jij en zes mede-samenzweerdere gevraagd om de dictator in een hinderlaag te lokken en te doden.

Als je de dictator vermoordt, krijgt jouw land een kans voor een nieuw start. Als je hem niet vermoordt, zal zijn regime doorgaan met zijn moorden.

Zou je de dictator vermoorden?

Moreel dilemma 6: *Septuplets*

Engelse versie:

You and your partner are a couple in the USA when you learn that you are pregnant with septuplets (7 babies). The risk that all or some of the children will be born with severe disabilities or not survive at all is extremely high. Therefore, the doctors recommend aborting

some of the fetuses in order to increase the chances of survival for the others; their recommendation is to abort 3 fetuses. The remaining fetuses would have a much higher chance of being born healthy.

If you abort three fetuses, you will increase the chance of survival and health for the remaining four fetuses. If you do not abort any of the fetuses, there is a high risk that all or most of them will die or have severe disabilities.

Would you abort three of the fetuses?

Nederlandse versie:

Jij en je partner zijn een koppel in de Verenigde Staten wanneer je erachter komt dat je zwanger bent van een zevenling (zeven baby's). Het risico dat alle of sommige kinderen worden geboren met ernstige handicaps of het niet overleven, is extreem hoog. Daarom raden de artsen aan om een aantal foetussen te aborteren om de overlevingskansen te vergroten voor de anderen; hun advies is om drie foetussen te aborteren. De overgebleven foetussen hebben een veel grotere kans om gezond geboren te worden.

Als je de drie foetussen aborteert, vergroot je de overlevingskans en gezondheid van de overige vier foetussen. Als je geen van de foetussen aborteert, zal er een groter risico zijn dat alle of de meesten van hen zullen overlijden of ernstige handicaps zullen hebben.

Zou je drie van de zeven foetussen aborteren?

Bijlage 3: Vragenlijst sociale categorisatie

Categorie	Vragen (Engels)	Vragen (Nederlands)
Affect	How annoying are... people?	Hoe vervelend zijn... mensen?
	How irritating are... people?	Hoe irritant zijn... mensen?
	How frustrating are... people?	Hoe frustrerend zijn... mensen?
	How interesting are... people?	Hoe interessant zijn... mensen?
	How happy are... people?	Hoe vrolijk zijn... mensen?
	How enthusiastic are... people?	Hoe enthousiast zijn... mensen?
Status	How intelligent are... people?	Hoe intelligent zijn... mensen?
	How educated are... people?	Hoe opgeleid zijn... mensen?
	How smart are... people?	Hoe slim zijn... mensen?
	How competent are... people?	Hoe deskundig zijn... mensen?
	How successful are... people?	Hoe succesvol zijn... mensen?
	How confident are... people?	Hoe zelfverzekerd zijn... mensen?
Solidariteit	How friendly are... people?	Hoe vriendelijk zijn... mensen?
	How nice are... people?	Hoe aardig zijn... mensen?
	How pleasant are... people?	Hoe aangenaam zijn... mensen?
	How honest are... people?	Hoe eerlijk zijn... mensen?
	How sociable are... people?	Hoe sociaal zijn... mensen?
	How trustworthy are... people?	Hoe betrouwbaar zijn... mensen?

Notities: De Engelse vragen per categorie zijn overgenomen uit Dragojevic en Giles (2016), Foucart et al. (2020) en Foucart en Hartsuiker (2021) en deze zijn vertaald naar het Nederlands.

Bijlage 4: Pre-test zinnen in het Nederlands

Zin 1: Als ontbijt neem ik gewoonlijk een kop koffie met melk.

Zin 2: Ik hou ervan om naar het park te gaan als het zonnig is buiten.

Zin 3: De kleur van taxi's in New York is geel.

Zin 4: Er zitten 365 dagen in een jaar.

Zin 5: Ik ga naar het museum dit weekend.

Zin 6: Mijn buurvrouw heeft een vogel in haar hand.

Zin 7: In de zomer is er veel regen in India.

Zin 8: Parijs is de hoofdstad van Frankrijk.

Zin 9: Berlijn is een erg populaire bestemming.

Zin 10: Saturnus is een planeet omringd door ringen.

Zin 11: Kangeroes kunnen springen, maar olifanten kunnen dat niet.

Zin 12: Ik ga graag naar de bioscoop op zondagen.